

**Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра педагогіки і психології (дошкільної та корекційної)
імені проф. Т.І.Поніманської**

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти:

матеріали III Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора

Т.І.Поніманської

Рівне - 2020

ЗМІСТ

Demény Piroska Az olvasási-és íráskészség fejlesztése multiszenzoriális eszközzel	10
Karlovitz János Tibor tanárok és a hallgatók életkompetenciáinak kialakítása	10
Torgyik Judit Milyen is legyen a jövő iskolája	11
Врочинська Л. Особливості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами	13
Войтович О. Профілактика емоційного вигорання спеціального педагога	15
Горопаха Н. Методологічні засади навчання природознавства молодших школярів з вадами мовлення	18
Горопаха Н., Бережна К. Створення в групі дітей раннього віку освітнього середовища для сенсорного виховання	20
Горопаха Н., Бережна К. Педагогічні умови створення в закладі дошкільної освіти розвивального середовища для сенсорного виховання дітей раннього віку	22
Горопаха Н., Білецька Б. Практичні аспекти забезпечення взаємозв'язку екологічного і трудового виховання дошкільників	24
Горопаха Н., Гетьман І. Робота закладу дошкільної освіти і сім'ї з естетичного виховання дітей старшого дошкільного віку	26
Горопаха Н., Гресь О. Теоретичні аспекти навчання старших дошкільників дослідженню природи	29
Горопаха Н., Дякова О. Можливості розвитку самостійності дітей молодшого дошкільного віку у самообслуговуванні	30
Горопаха Н., Прокопчук О. Роль різних видів ігор у формуванні мовленнєвої творчості дошкільників	32
Горопаха Н., Собчук Д. Інноваційні методики виховання культури поведінки у дітей дошкільного віку за допомогою художнього слова	33
Григор'єва Н. Актуальність виховання самостійності у дітей дошкільного віку засобами педагогіки М. Монтесоррі	36
Гурський В., Венгловська І. Проблеми дошкільного виховання у педагогічній спадщині Софії Русової	38
Гурський В., Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями	40
Дарий Л. Проблемы педагогической практики и пути их решения	42

Джеджера К., Буняк М. Експериментальне впровадження педагогічних умов реалізації освітньої лінії «Мовлення дитини» у групі дітей молодшого дошкільного віку	44
Джеджера К., Крушельницька Н. Формування педагогічної культури батьків у малокомплектному закладі дошкільної освіти	46
Дичківська І., Борсук О. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи з ролі дошкільного закладу та сім'ї у вихованні інтересу до людини у дітей старшого дошкільного віку	49
Дичківська І., Зух Ю. Вплив мистецтва на екологічне виховання старших дошкільників	51
Дичківська І., Мазур М. Формування сенсорно-пізнавальної компетенції у дітей старшого дошкільного віку засобами Монтессорі-педагогіки	53
Дичківська І., Кобець Ю. Гра як засіб організації змістового спілкування дітей старшого дошкільного віку	55
Дичківська І., Савчук М. Використання лепбуків у формуванні знань моделей соціальної поведінки старших дошкільників орієнтованих на освіту сталого розвитку	58
Дичківська І., Прищепа Р. Виховання у дітей культури міжетнічних відносин у закладах дошкільної освіти	60
Дичківська І., Розман М. Методи корекційного впливу з подолання загального недорозвитку мовлення	62
Дичківська І., Чаплик Г. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи з розвитку творчої уяви старших дошкільників у процесі підготовки до навчання	64
Дичківська І., Чумак О. Аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи з формування дослідницької поведінки в старших дошкільників у процесі дитячого експериментування	66
Дичківська І., Ярош Л. Створення еколого-розвивального середовища в ЗДО	68
Донченко О. Педагогічні умови розвитку креативної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	70
Доманюк О. Особистісно-мотиваційний компонент готовності майбутніх вихователів до оформлення доброзичливості у дітей дошкільного віку	72
Козлюк О., Беднарчук І. Спілкування з вихователем як засіб виховання гуманних почуттів дошкільників	74

Козлюк О., Лозян Н. Моральне виховання дітей дошкільного віку в грі	77
Козлюк О., Маманович В. Упровадження системи роботи з економічного виховання дітей для сталого розвитку в роботі ЗДО	78
Козлюк О., Мошук К. Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку засобами музейної педагогіки	81
Козлюк О., Торчинська А. Проблема готовності майбутніх вихователів до майбутньої професійної діяльності	83
Козлюк О., Шуляр О. Кінезітерапія та пальчикові ігри як засіб розвитку дрібної моторики у дітей з особливими освітніми потребами	84
Козлюк О., Остапчук О. Педагогічна творчість у формуванні педагогічної культури батьків в умовах інклюзивної освіти	87
Козлюк О., Яромлчук І. Формування навичок соціальної взаємодії у дітей старшого дошкільного віку: практичний аспект	90
Косарева Г., Драгун Я. Корекційно відновлювальна робота з розвитку активного і пасивного словника у дошкільників з ринолалією	92
Косарева Г., Гаврилюк С. Проблема відновлення комунікативної функції при еферентній моторній афазії	94
Косарева Г., Гаєвська А. Застосування арт-терапії у корекції порушень мовлення дошкільників	96
Косарева Г., Коханевич А. Корекційно-відновлювальна робота при динамічній афазії	99
Косарева О., Виднічук З. Вплив сім'ї на формування соціального досвіду дітей старшого дошкільного віку	101
Косарева О., Степанець А. Особливості адаптації дітей раннього віку до умов ЗДО	103
Кулаков Р., Вейна К. Діагностика мислительних операцій у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III рівня	105
Кулаков Р., Рацин М. Використання ТРВЗ у навчанні старших дошкільників образотворчої діяльності	108
Кулаков Р., Серко В. Освітньо-виховні можливості народних прислів'їв як носіїв моральних норм поведінки людини	110
Кулаков Р., Сосна К. До проблеми використання сюжетно-рольової гри для корекції заїкання дошкільників	111
Кулаков Р., Сосновська Т. Особливості засвоєння звукової сторони мовлення дітьми старшого дошкільного віку	114
Кулакова Л., Миронець Л. Психолого-педагогічні аспекти гуманного сімейного спілкування та його вплив на формування дитячої особистості	116

Кулакова Л., Ткачук Л. Розвиток усного зв'язного мовлення старших дошкільників із порушенням зору	118
Кулакова Л., Хомярчук Н. Особливості взаємодії логопеда з батьками, що виховують дитину з тяжкими порушеннями мовлення	120
Кулакова Л., Цимбалюк М. Психологічні особливості прояву самооцінки у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення	123
Кулакова Л., Щеглова І. Взаємозв'язок дислалії з проявами тривожності та страхів у дітей старшого дошкільного віку	126
Маліновська Н., Глодовська І. Формування монологічної компетенції у дітей передшкільного віку засобами дидактичної картини	128
Маліновська Н., Михалик А. Аудіювання як складова мовленнєвої компетенції	130
Маліновська Н., Нездюр А. Формування діамнологічної компетенції старших дошкільників засобами моделювання	132
Маліновська Н., Романюк Л. Дидактичні ігри у підготовці дітей до засвоєння грамоти	134
Маліновська Н., Сорока Н. Розвиток пояснювального мовлення у старших дошкільників	136
Марчук Г. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з соціальним довкіллям	139
Мороз-Рекотова Л. Професійно-комунікативна культура майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти як підґрунтя для формування «soft-skills»	141
Назарець Л., Крук Л. Особливості вербального та невербального мовлення у дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ III рівня	144
Назарець Л., Левчук О. Особливості імпресивного мовлення в дітей дошкільного віку із ЗНМ	146
Назарець Л., Мартинюк І. Аналіз поведінкових реакцій у дітей молодшого шкільного віку	149
Назарець Л., Носуленко У. Особливості організації корекційної роботи з дошкільниками із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення	152
Ніколайчук Г., Оксенюк Н. Розуміння та сприймання поетичного тексту дітьми старшого дошкільного віку із ЗНМ III рівня	154
Ніколайчук Г., Пахалюк Л. Розуміння казки – складна пізнавальна діяльність дітей дошкільного віку	156

Ніколайчук Г., Попадюк Д. Особливості розуміння усних текстів дітьми старшого дошкільного віку із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення	158
Ніколайчук Г., Сияк О. Теоретико-методичні аспекти розуміння прозового тексту дітьми дошкільного віку	160
Ніколайчук Г., Сиротюк В. Описовий текст в композиційно-мовленнєвій структурі старших дошкільників	161
Павлюк Т. Змістово-організаційні засади підготовки майбутніх логопедів до навчання математики школярів з порушеннями мовлення.	165
Павлюк Т., Данчук О. Впровадження корекційно-розвивальної програми розвитку мовлення гіперактивних дітей-логопатів в умовах інклюзивної групи	168
Павлюк Т., Кирилюк В. До проблеми формування мовленнєво-рухових навичок у дошкільників з порушеннями мовлення	170
Павлюк Т., Ковалик К. До проблеми організації корекційно-педагогічної роботи зі старшими дошкільниками з дислалією	172
Павлюк Т., Кутянська С. Формування уявлень дітей старшого дошкільного віку про форму і геометричні фігури з використанням логічних блоків З. Дьенеша	173
Павлюк Т., Мельничук Д. Історичні аспекти проблеми математичного розвитку дітей дошкільного віку	175
Павлюк Т., Петришина Н. Небилиці як засіб навчання дошкільників елементів математики	177
Павлюк Т., Стельмах І. До проблеми формування уявлень у дітей раннього віку про множину	180
Павлюк Т., Ходоровська І. Педагогічні умови формування лічильних умінь та навичок у дітей старшого дошкільного віку з використанням мультфільмів	181
Павлюк Т., Юсенко Н. Практичні аспекти проблеми формування просторових уявлень у дітей молодшого дошкільного віку	184
Павлюк Т., Ярмолюк Л. До проблеми розвитку пам'яті у дітей дошкільного віку на заняттях з математики з використанням методики Домана	186
Петрук Л. Моральне виховання дошкільників засобами українського фольклору	188
Петрук Л., Боболович М. Ігри змагального характеру у формуванні вольових якостей у дітей старшого дошкільного віку	190

Петрук Л., Будько К. Комплексний підхід до подолання ринолалії	193
Петрук Л., Булачок Л. Художня література як засіб морального виховання дітей дошкільного віку	194
Петрук Л., Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією в післяопераційний період	197
Піонтковська Д., Костів А. Психологічні особливості страхів у дітей молодшого шкільного віку	199
Рего Г. Організація освітнього процесу в закладах дошкільної освіти	201
Руденко Н. Особливості виховання відповідальності у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку	203
Руденко Н., Бурчак К. Особливості формування у дітей дошкільного віку емоційно-ціннісного ставлення до довкілля засобами дидактичної гри	206
Руденко Н., Гордійчук А. Особливості формування мовленнєвої активності дітей дошкільного віку засобами народної гри	208
Руденко Н., Гордійчук А. Формування мовленнєвої активності у дітей з розладами аутичного спектра	210
Руденко Н., Новак Г. Аналіз результатів діагностики особливостей соціалізації дітей старшого дошкільного віку	213
Руденко Н., Ряба Н. Формування творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами гри драматизації	215
Руденко Н., Сідельник Б. Творча гра як засіб формування доброти у дітей дошкільного віку	217
Руденко Н., Хом'як К. Формування моральної свідомості дітей дошкільного віку засобами етичних бесід	220
Семенова Н., Парфелюк Н. Формування гендерних відносин у дітей старшого дошкільного віку: теоретичний аспект	222
Семеняко Ю. Методичні аспекти підготовки майбутніх вихователів до здійснення медіаосвітньої діяльності у закладі дошкільної освіти	225
Сілкова Е., Крупко О. Впровадження методики виховання шанобливого ставлення до людей у дітей старшого дошкільного віку на засадах творчості В. Сухомлинського	228
Созонюк О., Ковальчук І. Логопедична робота з розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення	230
Созонюк О., Кравчук У. Особливості уваги у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення	232
Степанова О. Компетентнісний підхід до професійної підготовки майбутніх логопедів зі спецметодики початкового навчання української мови	234

Степанова О., Александрук О. Формування комунікативної компетенції у дітей старшого дошкільного віку	237
Степанова О., Гнатюк О. Корекція комунікативної сфери дітей із ЗНМ	239
Степанова О., Грицай К. Збагачення словникового запасу молодших школярів із ЗНМ засобами суфіксально-іменникового словотвору	241
Степанова О., Давидюк І. Методика збагачення словника експресивною лексикою дітей старшого дошкільного віку із порушеннями мовлення	244
Степанова О., Дмитрук І. Діагностика стану сформованості старших дошкільників із загальним недорозвиненням мовлення до навчання в школі	246
Степанова О., Мирончук О. Ігрова діяльність як один із важливих компонентів розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення	248
Фасолько Т. Використання методів активного навчання у професійній підготовці фахівців для дошкільної освіти	251
Федорова Н., Воробйова В. Розвиток комунікативних навичок дітей із загальним недорозвиненням мовлення	253
Федорова Н., Іванова І. Формування зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку засобами художніх творів	256
Федорова Н., Колошва А. Використання логоритміки на корекційних заняттях із дітьми	259
Федорова Н., Кошмак Т. Педагогічні аспекти розвитку словника дітей дошкільного віку	261
Федорова Н., Лещук Л. Формування уявлень про батьківщину як складова патріотичного виховання дошкільників	263
Федорова Н., Шевцова І. Особливості просодичної сторони мовлення при дизартрії у дітей старшого дошкільного віку	265
Шадюк О., Коськовецька М. Робота закладу дошкільної освіти з сім'єю щодо виховання любові до рідних	268
Шадюк О., Максимчук М. Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з правилами безпечної поведінки	270
Шадюк О., Петріна І. Виховання морально-вольових якостей у дітей дошкільного віку.	273
Шадюк О., Яковець О. Виховання дітей дошкільного віку на традиціях українського народу	274

Шевчук К., Чурило Т. Особливості, функції та структура педагогічного спілкування	276
Щербакова К., Щербакова Н. Проблема партнерських взаємин педагога з батьками і дітьми з особливими потребами в навчанні	278
Юрчук О., Дениско Я. Виховання вольових якостей у спортивних іграх у дітей старшого дошкільного віку	280
Юрчук О., Дорош І. Здоров'яформуючі заходи в ЗДО як засіб оптимізації психофізичного розвитку дітей 5-6 років	282
Юрчук О., Ільчук Д. Формування безконфліктних стратегій взаємодії у вихованців ЗДО	284
Юрчук О., Кляпчук Ю. Ігрова діяльність в руховому режимі старших дошкільників як засіб формування культури особистості	287
Юрчук О., Ковалевич О. Методика застосування засобів туризму у фізичному вихованні дітей 6-7 років у ЗДО	289
Юрчук О., Новак І. Здоровий спосіб життя майбутніх вихователів під час навчання у ЗВО	292
Янцур Л., Віжевська К. Педагогічні умови використання технології навчання старших дошкільників ілюстративному малюванню	294
Янцур Л., Голубнюк К. Робота з обдарованими дітьми в сучасних закладах дошкільної освіти (на матеріалі образотворчої діяльності)	297
Янцур Л., Голубнюк Г. Виховання у старших дошкільників інтересу до різних видів візуального мистецтва	299
Янцур Л., Косік О. Особливості організації образотворчої діяльності в групах зі змішаним віковим складом дітей	301
Янцур Л., Лотоцька І. Організації мистецької діяльності дошкільників на засадах інтеграції	304
Фоміна Д. Партнерство сім'ї та вихователів інклюзивної групи як основа формування педагогічної культури батьків	306

У ЕГ завдяки впровадженню обґрунтованих нами педагогічних умов, наприкінці дослідно-експериментальної роботи виявлено значні покращення у мовленнєвому розвитку дітей, які відвідують молодшу групу ЗДО, що дозволяє свідчити про їх ефективність та методичну цінність.

Розробка та експериментальна перевірка педагогічних умов реалізації освітньої лінії «Мовлення дитини» у групі дітей молодшого дошкільного віку засвідчила, що згадані умови виявилися успішними, про що свідчать результати контрольного дослідження.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник : А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; авт. кол-в : Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О.В., Лисенко Г.М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. Київ : Видавництво «Світич», 2012. 26 с.

2. Бенера В.Є., Маліновська Н.В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей: навчально-методичний посібник. Київ: Слово, 2010. 374 с.

3. Гречишкіна І.А. Лінгводидактичні основи становлення мовлення у дітей молодшого дошкільного віку. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Вип. 67. С. 66-68.

Джеджеря Клавдія,

*к. пед. н., доцент кафедри педагогіки і психології
(дошкільної та корекційної) імені проф. Т. І. Поніманської,*

Крушельницька Н.

*Здобувач другого рівня вищої освіти
Рівненський державний гуманітарний університет*

ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ БАТЬКІВ У МАЛОКОМПЛЕКТНОМУ ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Потреба у високому рівні педагогічної культури батьків завжди була і є актуальною для суспільства. Адже саме сім'я є тим осередком, який забезпечує виховання дитини з перших миттєвостей її життя, і донедавна вона була чи не єдиним носієм виховної функції щодо дітей раннього і дошкільного віку. І сьогодні, коли виконання цієї функції на загальнодержавному рівні здійснюють заклади дошкільної освіти, сім'я залишається тим «каменярем», що закладає фундамент повноцінного фізичного та психічного розвитку дитини. Обидві ці

інституції (сім'я і дошкільна освіта) спрямовують свої зусилля на всебічний гармонійний розвиток дитини. Ініціатором співробітництва задля досягнення цієї мети виступає передусім заклад дошкільної освіти, який буде його на основі діалогу, «здійснює соціально-педагогічний патронат, взаємодію з сім'єю», «є осередком поширення серед батьків психолого-педагогічних та фізіологічних знань про дітей дошкільного віку» (Закон України «Про освіту», 2017). Одним із важливих завдань такої співпраці є формування педагогічної культури батьків, від рівня якої залежить успішність виховання і розвитку їхніх дітей.

Аналіз праць, присвячених проблемі педагогічної культури батьків (Т. Алексеєнко, Є. Бондаревська, В. Вершинін, С. Вершловський, І. Гребенніков, Ю. Гладкова, І. Деснова, В. Кисличенко, Л. Ковінько, І. Колеснікова, В. Постовий, Н. Стадник, В. Титаренко, О. Федяєва, О. Шаповалова, С. Щербакова) призвів до висновку про слушність запропонованого Н. Стадник трактування сутності цього явища як такого рівня «педагогічної підготовки батьків, який дає їм змогу перетворити сімейне виховання на цілеспрямований, успішний процес, що повноцінно вирішує завдання розвитку і виховання дитини» (Стадник, 2014).

Педагогічна культура батьків є частиною їх загальної культури. Проте варто зазначити, що батьки вирізняються різним рівнем сформованості педагогічної культури: від високого, згідно з яким вони засвоїли різнобічний педагогічний досвід та успішно реалізують його на практиці, до низького, коли вони не володіють достатніми знаннями і вміннями щодо виховної діяльності та нерідко не мають бажання приділяти увагу своїм дітям. Тому питання підвищення рівня педагогічної підготовленості батьків є предметом наукових пошуків дослідників та зусиль педагогів-практиків.

З погляду більшості вчених досягнення такого результату може забезпечуватися шляхом використання різноманітних форм і методів батьківської просвіти. Адже, як вважав видатний український педагог В. Сухомлинський, «...одним з найважливіших завдань школи є надання батькам елементарних знань з педагогіки» (Сухомлинський, 1980). Ці слова однаково актуальні й для дошкільної освіти.

Водночас, як стверджують Н. Семенова та А. Сільчук, процес формування педагогічної культури батьків має охоплювати й такі складові, як діагностування сімей, консультаційно-рекомендаційну роботу, залучення батьків до організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти (Семенова та Сільчук, 2016). На наш погляд, успішність зазначеного процесу залежать передусім від виявлення його змісту, визначення основних принципів його реалізації та урахування обставин, в яких він відбувається.

Варто погодитись з Т. Цуркан, що зміст педагогічної освіти батьків має охоплювати насамперед сукупність педагогічних знань, психологічних знань,

знань з медицини і фізіології, знань з етики про моральні норми і цінності, основ суспільствознавства (Цуркан, 2014).

При цьому ми погоджуємось з думкою Л. Лохвицької, що основними принципами формування згаданих складових педагогічної культури батьків є: професійна компетентність вихователя; діагностичний, індивідуальний та диференційований підходи до родин; спрямованість педагогічної освіти батьків на особистість дитини, її індивідуальний, творчий розвиток (Лохвицька, 2007). Їх формування має відбуватись в особливих обставинах малокомплектного закладу дошкільної освіти, який функціонує в сільській місцевості та сформований з невеликої кількості переважно різновікових груп.

У зв'язку з цим робота з батьками з формування їхньої педагогічної культури потребує використання як традиційних, так і нетрадиційних її форм і методів. До числа традиційних форм дослідники (Н. Семенова, А. Сільчук, І. Трубавіна, Г. Хомишак, О. Хомишак) відносять: індивідуальні форми, групові, колективні, наочно-інформаційні. Водночас ефективними формами просвітництва батьків вважаються ті, які уможливають відхід від традиційних форм роботи. Дієвими в умовах малокомплектного закладу дошкільної освіти є такі мало використовувані форми розв'язання досліджуваної проблеми, які передбачають участь невеликої кількості учасників. До них можна віднести батьківські посиденьки, інтерактивні ігри (рольові, моделюючі), дискусії, ток-шоу, тематичні акції, свята. На відміну від батьківських зборів, в основі яких роль батьків пасивна, а форма спілкування повчальна, приходять сімейні клуби, що можуть залежно від проблематики та задуму організаторів зливатися в один великий клуб, як це найчастіше відбувається в малокомплектних закладах освіти через відносно невелику кількість дітей і, відповідно, батьків.

Зазначимо, що звичні традиційні свята, які відвідують батьки та інші родичі малокомплектного дитячого садка, цікавіше перетворити на свято, в якому вони беруть активну участь разом із своїми дітьми (нерідко різного віку) не тільки під час його проведення, але й у ході підготовки. Залучення батьків до діяльності закладу дошкільної освіти дарує втіху та радість маленьким та дорослим, сприяє зростанню взаєморозуміння між ними, осягненню сутності виховання і навчання дітей, що дає змогу підвищити рівень педагогічної культури батьків. Особливо це помітно в різновіковій групі малокомплектного дошкільного закладу, де перебування в закладі є наче продовження родинних стосунків, де батьки знають один одного давно (бо зазвичай такі заклади працюють в невеликих селах) і такими спільними заходами тільки зміцнюють міжособистісні відносини.

Відтак перспективним для подальших досліджень бачиться розроблення моделі формування педагогічної культури батьків у малокомплектному закладі дошкільної освіти.

Література:

1. Лохвицька, Л. Співпраця дошкільного навчального закладу з родинами вихованців: історія і сучасність. *Педагогічний вісник*. 2007. № 4. С. 25–27.
2. Міністерство освіти і науки України (2017). Закон України «Про освіту». Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [Дата останнього звернення 28 вересня 2020 року].
3. Семенова, Н., Сільчук, А. (2016). Формування педагогічної культури батьків як основа взаємодії дошкільного навчального закладу та сім'ї. *Гірська школа Українських Карпат*, 14. с. 114-117. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gasuk_2016_14_30 [Дата останнього звернення 29 вересня 2020 р.].
4. Стаднік, Н. В. (2014). Теоретичні підходи до визначення сутності поняття «педагогічна культура батьків». *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*, 18(2), С. 280-289. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2014_18%282%29_34[Дата останнього звернення 01 жовтня 2020 р.].
5. Сухомлинский, В. А. Избранные педагогические сочинения (Т.2). Москва; Педагогика, 1980. 383 с.
6. Цуркан, Т. Г. (2014). Педагогічна освіта батьків. *Теорія педагогічного процесу*, Ч. 1, с. 33-37.

*Дичківська Ілона,
доктор. пед. н., професор,
завідувач кафедри педагогіки та психології
(дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської
Борсук Олена,
Здобувач другого рівня вищої освіти
Рівненський державний гуманітарний університет*

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ З РОЛІ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ТА СІМ'Ї У ВИХОВАННІ ІНТЕРЕСУ ДО ЛЮДИНИ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Процес сприймання дітьми дошкільного віку людини складний та багатогранний. Він формується разом із розвитком самої дитини, із зміною її потреби у спілкуванні, пізнанні, грі, праці (Р.С.Буре, Л.С.Виготський, О.В.Запорожець, Я.Л.Коломінський, О.Л.Кононко, М.І. Лісіна, Т.О.Репіна та ін.).

У період дошкільного віку дорослий є для дитини незаперечним авторитетом. На предмети і явища навколишнього світу діти дивляться значною мірою «очима дорослих», переймаючи їхні погляди й оцінки. Найчастіше те, що